

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 938 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...27	
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	32
Aziz Zikriyev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmirrozo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afrovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyekting tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149

A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	154
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гийёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	

Globallashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammad qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrоров Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari.....	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati.....	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari.....	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash.....	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	416

Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	495
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	501
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	505
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	511
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	516
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	520
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	525
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	530
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	534
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	541
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	548
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar:	

to'siqlar va yechimlar	551
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	554
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	561
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market	566
Musyeva Shoirazimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	570
Odina Nabiyeva Tuychiyeva, Nazarova Latifat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	575
Rashidova Xadicha Tursunaliyeva	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	581
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	586
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	592
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	595
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	602
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	607
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	611
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeva	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	

Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari.....	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development.....	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abdurakimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari.....	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudayberganovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollari	835
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va	

uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан.....	881
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	886
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	892
Tashmuxe'dov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	897
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	907
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	915
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	918
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	922
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	927
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	932
Alimov Ilxomjon Ikromovich	

SOHIBQIRON AMIR TEMUR VA ADAM SMITNING SOLIQLARGA BO'LGAN QARASHLARINING XUSUSIYATLARI TO'G'RISIDAGI FIKRLAR

UDK. 336.12

Alimov Ilxomjon IkromovichI. f.n., Toshkent davlat transport universiteti,
"Hisob va biznes" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada sohibqiron Amir Temur va "moliya fanining asoschisi" unvoni sohibi Adam Smitning soliqlarning undirish tamoyillari yuzasidan qarashlarining mohiyati va ularning o'ziga xos xususiyatlari yoritib berilgan. Maqolada mazkur qarashlarning qiyosiy tahlili asosida ularga mualliflik bahosi berilgan.

Kalit so'zlar: Soliqlar, soliq to'lovchilar, adolatlilik, muddat, soliq yuki, imtiyoz.

Abstract: This article examines the essence and features of the views of Amir Temur and the holder of the title of "founder of financial science" Adam Smith in the field of taxation principles. Based on a comparative analysis, the article provides the author's assessment of these views.

Key words: Taxes, taxpayers, fairness, terms, tax burden, benefits.

Аннотация: В данной статье рассматривается сущность и особенности взглядов Амира Темура и обладателя титула "основателя финансовой науки" Адама Смита в области принципов налогообложения. В статье на основе сопоставительного анализа дана авторская оценка данных взглядов.

Ключевые слова: Налоги, налогоплательщики, справедливость, сроки, налоговая нагрузка, льгота.

KIRISH

Butun dunyo, shu jumladan, O'zbekiston xalqi ham sohibqiron Amir Temurni buyuk sarkarda va yirik davlat arbobi sifatida biladi. Dunyodagi barcha millatlar va elatlar o'zlarida yetishib chiqqan buyuk shaxslarni e'zozlashadi. Masalan, nemislar yagona Germaniya davlatiga asos solgan Otto fon Bismarkni, fransuzlar Bonapart Napoleonni, ruslar Pyotr I ni, mo'g'ullar Chingizxonni va hakoza. Albatta, bu shaxslar tarixda o'z o'rniga ega. Lekin sohibqiron Amir Temurning tarixda egallagan o'rnining o'ziga xos xususiyatlar bor. Biz buni isbotlashga harakat qilamiz. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, dunyoda har 800 yilda insonlar o'rtasida yagona sohibqiron dunyoga keladi. Hozirgi vaqtgacha 3 ta sohibqiron, Iskandar Zulqarnayn, payg'ambarimiz Muhammad Alayhissalom va Amir Temurlar o'tgan. Sohibqiron Amir Temurning hayoti to'g'risida dunyoning turli adabiyotlarida turli ma'lumotlar (asosan, salbiy ma'lumotlar) mavjud. Tarixiy manbalarga asosan sohibqiron Amir Temur 1402-yilning 20-iyulida usmonli turklar sultoni Boyazid I Yildirim (chaqmoq)ning qo'shinini mag'lubiyatga uchratgan va shu bilan usmonli turk imperiyasining markazlashuvini, Konsantinopol (Sambul)ning turklar tomonidan bosib olinishini 50 yilga surib tashlagan.^[3] Fransiyaning poytaxti Parij shahrida sohibqiron Amir Temurning haykali o'rnatilgan bo'lib, unda "Yevropa haloskoriga" degan yozuv bitilgan. Rossiyada hozirda mo'g'ullar sardori To'xtamishxonning ulkan qo'shinini mag'lub etgan va shu asosda Oltin O'rdani zaiflashtirib rus xalqiga mug'ullar istilosidan ozod etilishiga zamin yaratgan sohibqiron Amir Temurga haykal o'rnatish bo'yicha katta ishlar olib borilmoqda. Ushbu omillar dunyoda sohibqironga berilgan yuksak baho hisoblanadi.

Mamlakatimizda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tashabbusi bilan sohibqiron Amir Temurning davlatchilik, diplomatiya, harbiy mahorati va bunyodkorlik salohiyatiga oid qarashlarini chuqur o'rganish maqsadida "Temurbeklar maktabi" tashkil etildi. Ushbu omil O'zbekistonda Amir Temur bobomizning nomi, sha'nu-shavkati va merosini chuqur o'rganishlikka juda katta e'tibor berilayotganligidan dalolat beradi. Lekin, fikrimizcha, sohibqiron Amir Temur buyuk davlat arbobi sifatida moliya sohasida ham juda ulkan ishlarni amalga oshirganligi nazardan chetda qolmoqda deb hisoblashga asos bor. Xuddi shu sohada biz o'z fikr va mulohazalarimizni bildirmoqchimiz.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING SHARHI

Mamlakatimizda sobiqqiron Amir Temurning xayoti va uning tarix va iqtisodiy yo'nalishdagi asarlari asosan akademik Bo'riboy Ahmedov kabi olimlar tomonidan batafsil o'rganilgan. Mustaqil O'zbekiston tarixida ilk bor akademik Bo'riboy Ahmedov 1992-yilda chop etilgan "Temur o'g'itlari"^[4] kitobi asosida hozirda butun dunyoga mashhur "Temur tuzuklari"^[5] to'g'risida ilmiy asarni yaratgan. Bo'riboy Ahmedovning 1994-yilda chop etilgan "Tarixdan saboqlar" kitobida sobiqqiron Amir Temurning xayoti va uning tarix va iqtisodiy yo'nalishdagi asarlari chuqur tadqiq etilgan.^[6] Xuddi shu yerda quyidagilarni keltirishni lozim topdik. Akademik Bo'riboy Ahmedov kuyunib "Qolaversa, hadeb tarixchilarni koyiy berish ham insofdan bo'lmasa kerak. Axir tarixchilar bo'lmasa o'tmishda bir tangaga bir qo'y, 1,5-2 tangaga bir xarvor (bir eshak yuk) don sotib olish mumkinligini iqtisodchilar (arab va fors tillarida, eski imloda bitilgan kitoblar va hujjatlarni o'qiy olmaydigan iqtisodchilar) qayerdan bilsin" deb alohida ta'kidlagan.^[6]

Moliya-soliq nazariyalarining kelib chiqishi, mohiyati va ularning asosiy g'oyalari to'g'risida O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan T.S. Malikov, O.O. Olimjonov,^[7] A. V. Vaxobov va A.S. Jo'rayevlardan tashqari^[8] aksariyat ko'pchiligi asosan xorijiy manbalarga asoslanadilar. Ushbu holat, bizning fikrimcha, bir qarashda tabiiy holatdek hisoblanadi. Ammo keyingi yillarda mamlakatimizda olib borilayotgan iqtisodiy-ijtimoiy o'zgarishlar moliya-soliq nazariyalariga bo'lgan yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Keyingi yillarda ushbu masalaga bag'ishlangan ilmiy ishlar i.f.d., professor T.S. Malikovga tegishli bo'lib, ularda buyuk Temur bobomizning moliya-soliq ilmidagi xizmatlari tadqiq etilgan.^[9,10,11] Maqola muallifi o'zining monografiyasida sobiqqiron Amir Temurning soliq siyosati bo'yicha izlanish olib borgan.^[12] Mamlakatimiz tarixi, ayniqsa sobiqqiron Amir Temurning tuzuklarini chuqur o'rganib chiqsak, moliya-soliq nazariyalarining tarixiy ildizi qayerdan olinganligining guvohi bo'lamiz. Muallif tomonidan akademik Bo'riboy Ahmedovning "Tarixdan saboqlar" va "Temur tuzuklari" kitoblari moliyachi sifatida chuqur o'rganib chiqildi va shu asosda mazkur maqolada fikr – mulohazalar shakllantirildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot olib borish va natijalarni asoslash maqsadida mantiqiy mushohada, adabiyotlarni tanqidiy o'rganish, taqqoslash, tizimli tahlil va iqtisodiy tahlil usullaridan foydalanildi. Maqolaning uslubiy asosi sifatida xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning adabiyotlari va maqolalari tahlil etilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro amaliyotda iqtisodiy ta'limotda Angliyalik buyuk shotland iqtisodchisi Adam Smit (1723–1790-yillar) alohida o'rin tutadi. A.Smit 1776-yilda "Xalqlar boyligining tabiati va sabablari to'g'risidagi izlanishlar" ("Issledovaniye o prirode i prichinax bogatstva narodov") deb nomlangan kitobini chop etdi. Olim aynan mazkur kitobda u mehnat unumdorligi va unumsiz bo'lgan mehnat unumdorligiga asosan davlat moliyasining mohiyati bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqdi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, mazkur kitob Adam Smitga "iqtisodiyot otasi" yoki "moliya fanining asoschisi" degan unvonni berdi. Siyosiy iqtisodning klassik maktabining asoschisi hisoblangan Adam Smitning asosiy g'oyasi millatning boyligi milliy iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida (fiziokratlar tomonidan ilgari surilgan faqatgina qishloq xo'jaligida emas) unumli mehnat unumdorligi orqali yaratiladi. Adam Smit moddiy ishlab chiqarishning istalgan sohasiga solingan kapitalni unumli kapital deb hisoblagan. Kapitalni dehqonchilikda qo'llanish masalasida u mehnatgina emas, balki yerning o'zi, tabiat ham qiymat yaratadi deb ta'kidlagan. Jamiyatning barcha a'zolari o'zlariga tegishli daromadlarini yaratilgan milliy boylikka qo'shgan hissasiga qarab oladi. Shuning uchun xalqlar boyligi jamiyatda unumli mehnat unumdorligini oshirish orqali yaratiladi va ortib boradi.^[13]

Adam Smit o'z asarida soliqlar nazariyasiga juda katta e'tibor bergan. Soliqlar to'g'risida uning "soliqlar bu qochib bo'lmas zulmdir" ("nalogi neizbejnoye zlo") degan dunyoqarashini dunyoning barcha iqtisodchilari yaxshi bilishadi. Lekin shunga qaramay A.Smit o'z asarida soliqqa tortishni tashkil etishda to'rtta asosiy tamoyillarni ishlab chiqqan:

- soliqlar fuqarolarning qobiliyatlari va moliyaviy ahvoriga asosan to'lanishi lozim;
- soliqlarning miqdorlari va ularning to'lash muddatlari aniq belgilangan bo'lishi kerak;
- soliqlarni undirish muddatlari soliq to'lovchilar uchun qulay bo'lishi kerak;
- soliqlarni undirishda minimal xarajatlar ta'minlanishi lozim.

Adam Smit ilk bor soliqqa tortish tamoyillarini ko'rsatib berdi, soliqlarni ahamiyatini yoritib, ularni davlatga to'lash qullik emas, balki erkinlik alomati ekanligini asoslab berdi.^[13] U jamiyatda amal qilayotgan soliqlarni (bilvosita, bevosita va ish xaqiga daromad soliqlari) jamiyatning iqtisodiy o'sishiga ta'siri nuqtayi nazaridan tahlil etgan hamda ularga baho bergan.

Biz Adam Smit tomonidan ishlab chiqilgan soliqqa tortish tamoyillarini Amir Temur tuzuklariga taqqoslab chiqamiz. Endi ushbu yo'nalishda, ya'ni soliqlar fuqarolarning qobiliyatlari va moliyaviy ahvoriga asosan to'la-

nishi lozimligi tamoyili bo'yicha sohibqiron Amir Temur tuzuklariga murojaat qilamiz. "Temur tuzuklari" juda muhim tarixiy manba bo'lib, unda qadimiy Turkistonning buyuk farzandi Amir Temur davlatining tuzilishi va boshqarilishi xususidagi nuqtayi nazarlari bayon etilgan. Insoniyat tarixida eng buyuk davlat arboblardan biri hisoblanadigan Amir Temur soliqlarga katta e'tibor qaratgan, chunki soliqlar saltanatni gullab-yashnashiga yoki uning tanazzul etilishiga olib keluvchi eng muhim omil ekanligini chuqur anglab yetgan. U davlatni idora qilish tizimini yuzaga keltirishda asosan soliqlarga tayangan. Buyuk Amir Temur tuzuklarida soliqlar davlatning iqtisodiy tayanchi va namoyon bo'lishi haqida aytilishicha "Dono vazir shuldirki, o'z o'rniga qarab, goh qattiqqo'llik, gohida esa muloyimlik bilan ish yuritadi... Demak, dono vazir shuldirki, saltanat korxonasining ishlarini eng to'g'ri chorayu tadbirlar qo'llab, yaxshi anglagan holda amalga oshirib, davlatni tartib – intizomga keltiradi. Saltanat ishlarini sabr – toqat, chidam bilan ado etadi, muammolarni o'z o'rnida qattiqqo'llik, o'z o'rnida muloyimlik bilan hal qiladi. Bu xildagi vazirni davlat sherigi deb bilsinlar, chunki davlatu saltanat uch narsa: mulk (hudud), xazina va lashkar bilan tikdir. Dono vazir bularning har uchalasini tadbirkorlik bilan yaxshi ahvolda, saranjom tutadi".^[5] Eng muhimi, Amir Temur soliq to'lovchi xalq (raiyyat) dan mol-xiroj olish, mamlakatni tartibga keltirish va yuksaltirish, uning obodonchiligi, xavfsizligini amalga oshirishga ham juda katta e'tibor qaratgan. "Amr etdimki, raiyyatdan mol- xiroj yig'ishda ularni og'ir ahvolga solishdan yoki mamlakatni qashshoqlikka tushirib qo'yishdan saqlansinlar. Negaki, raiyyatni xonavayron qilish (davlat) xazinasining kambag'allashuviga olib keladi. Xazinaning kamayib qolishi esa sipohning tarqalib ketishiga sabab bo'ladi. Sipohning tarqoqligi, o'z navbatida, saltanatning kuchsizlanishiga olib boradi. Yana buyruq berdimki, har bir mamlakat fath etilsa yoki jang dahshatlarisiz eminu omonlik tilasa, uning hosil va daromadlarini hisobga olsinlar".^[5] Ushbu tuzuklar sohibqiron Amir Temur soliqlar fuqarolarning qobiliyatlari va moliyaviy ahvoriga asosan to'lanishi lozimligi bo'yicha juda adolatli siyosat olib borganligidan dalolat beradi.

O'sha davrning davlat moliyasi bu tizimning eng muhim unsurlaridan biri ekanligi, u davlatni boshqarishdagi barcha jihatlarga uzviy bog'liq ekanligi bilan tubdan farq qilib turgan va aynan shu xususiyatga ko'ra boshqaruvning barcha tarkibiy qismlari o'rtasida markaziy o'rinni egallaganligi bugungi kunga kelib hammaga ayon bo'lmoqda. Endi Adam Smitning soliqlarning miqdorlari va ularning to'lash muddatlari aniq belgilangan bo'lishiga ko'ra lozimligi tamoyili bo'yicha Amir Temur tuzuklariga murojaat qilamiz. Agar Amir Temur tuzuklarida belgilab qo'yilgan soliqqa tortish tamoyillariga nazar tashlaydigan bo'lsak, ularning asosini ham soliqqa tortishda ularning miqdorlari va undirilish tartibi aniq belgilab qo'yilganligi hamda ular bo'yicha beriladigan imtiyozlar egallaydi. Unga muvofiq, soliq to'lovchilardan soliqlarni aralashli undirish soliq siyosatining diqqat markazida turadi. Amir Temur tuzuklarida keltirilishicha: "Agar yerlik fuqaro azaldan berib kelgan xiroj miqdoriga rozi bo'lsa, ularning roziligi bilan ish ko'rsinlar, aks holda (xirojni) tuzukka muvofiq yig'sinlar. Yana amr qildimki, xirojni ekindan olingan hosilga va yerning unumdorligiga qarab yig'sinlar. Chunonchi, uzluksiz ravishda koriz (yer osti suvlarini yig'ish va ularni yer yuzasiga chiqarish uchun quriladigan yer osti inshooti), buloq, daryo suvi bilan sug'oriladigan ekin yerlarini hisobga olsinlar va unday yerlardan olingan hosilning (uchdan) ikki hissasini raiyyatga, (uchdan) bir hissasini saltanat xazinasiga uchun olsinlar. Agar raiyyat ro'yxatga olingan yerlardan beriladigan soliqni naqd aqcha bilan to'lashga rozi bo'lsa, naqd aqcha miqdorini sarkorning hissasi hisoblangan g'allaning mazkur davrdagi narxiga muvofiq belgilasinlar. Narx-navoga muvofiq olingan naqd aqchani sipohga yetkazsinlar. Bordiyu raiyyat hosilni uchga ayirishga rozi bo'lmasa, u choqda hisobga olingan ekin yerlarni birinchi, ikkinchi va uchinchi jarib (yer sathi o'lchovi. Bir jarib 3600 kv. gazga, ya'ni taxminan bir tanob 958 kv. m.ga yerga teng bo'lgan) ekin yer qilib ajratsinlar. Birinchi jaribdan (olingan hosilning) bir xarvori (bir eshak ko'tarishi mumkin bo'lgan yuk), ikkinchi jaribdan- ikki xarvor, uchinchi jaribdan bir xarvorini yig'ib olsinlar. Buning yarmini bug'doy, yarmini arpa hisoblab, hosilning yarmini olsinlar. Agar raiyyat bu yo'sinda soliq to'lashga rozi bo'lmasa, u holda bir xarvor bug'doyiga besh misqol (og'irlik o'lchovi 1 misqol 4,464 grammga teng bo'lgan) kumush, bir xarvor arpasiga ikki yarim misqol kumush miqdorida narxlasinlar. Yana qal'a foydasiga beriladigan tortiqni ham bunga qo'shib qo'ysinlar. Shulardan boshqa qo'shimcha tarzda ulardan hech qanday oliq-soliq talab qilmasinlar. Bulardan tashqari kuzgi, bahorgi va yozgi dehqonchilikdan olingan hosil raiyyatning o'ziga bo'lsin. Lalmikor yerlarni esa jariblariga bo'lsinlar, hisobiga olingan bu yerlardan (soliq olishda) uchdan bir va to'rttdan bir qoidasiga amal qilsinlar. Har shahar va har yerdan olinadigan jon solig'i, kasb-hunardan hamda o'tloq va suvloqdan olinadigan soliqni to'plashda qadimdan kelgan tartib-qoidaga amal qilsinlar. Bordiyu bunga raiyyat rozi bo'lmasa, bori-bo'lganicha ish tutsinlar."^[5] Shuni alohida ta'kidlash lozimki, sohibqiron Amir Temur Adam Smitdan ancha oldin mehnatgina emas, balki yerning o'zi, tabiat ham qiymat yaratishini chuqur tushunib yetgan va uni o'zi olib borgan soliq siyosatida qo'llagan.

Endi Adam Smitning soliqlarni undirish muddatlari soliq to'lovchilar uchun qulay bo'lishi kerakligi va soliqlarni undirishda minimal xarajatlar ta'minlanishi lozimligi tamoyili bo'yicha Amir Temur tuzuklariga murojaat qilamiz. Amir Temur soliqlarni undirish muddatlari soliq to'lovchilar uchun qulay bo'lishligi bilan birga muhosillar (soliq yig'uvchilar) faoliyati ustidan qat'iy nazorat o'rnatgan.^[6] "Amr qildimki, hosil pishib yetilmasdan burun raiyyatdan molu jihot olinmasin. Hosil yetilishiga qarab, soliqni uchga bo'lib olsinlar. Agar raiyyat soliq to'plovchi yubormasdan, soliqni o'zi keltirib bersa, u holda u yerga soliq to'plovchi yubormasinlar. Agarda soliqchini yubo-

rishga majbur bo'lsalar, soliqlarni buyruq berish va yaxshi so'z bilan olsinlar, kaltak ishlatib, ishni urish-so'kish-gacha olib bormasinlar. Ularni bog'lab, zanjir bilan kishanlamasinlar. Yana buyurdimki, xirojni raiyatdan kaltak-lash va savalash yo'li bilan emas, balki ogohlantirish, qo'rqitish va tushuntirish yo'li bilan undirsinlar. Qaysi hokim hukmining ta'siri kaltaklash ta'siridan kamroq ekan, unday hokim hukumat yurgizishga yaroqsizdir. ... Yana buyurdimki, agar (har yer va elning) amaldorlari bilan kalontarlari oddiy fuqaroga jabr – zulm qilsa va shu orqali bechoralarga zarar yetkazgan bo'lsa, (bunday vaqtlarda) yetkazilgan zararni kalontarlardan undirib, jabr ko'rganlarga bersinlar, toki ular yana o'z hollariga kelsinlar”.^[5] Yana shuni ta'kidlash lozimki, saltanat obodon-ligi yoki xaroblighi shu vazirlarga bog'liq bo'lganidan, Amir Temur o'z vazirlariga nisbatan juda ham mehribon bo'lgan.” Qaysi vazir soflik, to'g'rilik bilan vazirlik ishiga kirishib, davlatning moliya mulki ishlarini diyonat, savob bilan, nafsi buzuvchilik qilmay, omonatga xiyonat etmay bajarar ekan, unday vazirni eng oliy martaba-larga yetkazsinlar. Qaysi vazir buzuvchilik qilib, yomonlik yo'li bilan mamlakat ishlarini yurgizar ekan, ko'p o'tmay unday saltanatdan xayru barokat ko'tariladi.... Agar podshoh zolim bo'lib, vaziri odil bo'lsa, podshohning jabr-zulmini (to'xtatish) chora tadbirlarini ko'radi. Lekin vazir zolim bo'lsa, saltanat ishlari tez muddatda inqirozga uchraydi.”^[6] Shuningdek, ularni ortiqcha siylamaslik lozimligini ham ta'kidlagan. Shuni ham alohida qayd etish lozimki, Amir Temur vazirning vazifalarini taftish etayotganda o'z vorislariga tuhmat va hissiyotlarga berilmas-likni uqtiradi. ”Yana hukm qildimki, (vazirlarni) ortiqcha siylamasinlar. Chunki alohida izzat-ikrom ko'rsatib, o'zla-rini obro'sizlantirib qo'yishlari mumkin. Bu esa saltanatga ziyon yetishiga sabab bo'lur. G'arazguy, buzuvchi va hasadgo'y odamlarning vazirlar haqidagi uydirmalarini eshitmasinlar. Chunki bu tabaqadagi kishilarning dush-mani ko'p bo'ladi, negaki, olam ahlining barchasi dunyotalabdir. Agar vazirlar bunday odamlarning ko'ngliga qarasarlar; davlatga xiyonat qilgan bo'lurlar, qaramasalar, (unday odamlar) vazirlarga dushmanlik qilurlar”,^[5] deb hisoblaydi. Shuning bilan birga sohibqiron Amir Temur o'z mansabini suiste'mol qiluvchi, raiyatga jabru sitam yetkazuvchi vazirlarni qattiq jazolagan. ” Masalan, u 1404-yilning kuzida o'z mansabini suiste'mol qilgan ikki vazirini: bosh vaziri xoja Mahmud Dovud va Muhammad Jaldni qatl etishga buyurgan. Bu haqda Klavixo (Rui Gonsales de Klavixo. Ispaniya qiroli Genrix IIIning Samarqandagi elchisi) mana bularni yozgan: “Senor Temur-bekning birinchi ko'rgan jazosi bosh alkaldga qarshi bo'ldi. Uni dina (vazir) deb atashadi, u butun Samarqand imperiyasida eng mo'tabar odam hisoblangan. Temurbek olti yilu o'n bir oy oldin yurishga ketayotganda uni shu shaharda bosh alkald qilib qoldirgan edi. Aytishlaricha, ana shu muddat chog'ida bu alkald o'z mansabini suiste'mol qilgan.”^[6] Ushbu holat Amir Temurning o'sha davrlardanoq korrupsiyaga qarshi juda qat'iy va keskin siyosat olib borganligidan dalolat beradi.

Adam Smit milliy iqtisodiyotning faoliyatiga davlat turli shakllarida aralashmagan holatdagina u yuqori sur'atlarda rivojlanib boradi degan fikrni ilgari surgan. U jamiyatdagi tadbirkorlarga to'liq erkinlik berishlikni taklif etadi.^[13] Amir Temur o'zining ulkan saltanatini o'g'illari, nabiralari, yaqin qarindoshlari yordamida bosh-qargan. Movarounnahrda tashqari boshqa yerlar ulus tarzida ularga taqsimlab berilgan. Uluslar markaziy hokimiyatga bo'ysungani bilan ma'lum darajada o'z mustaqilligini saqlab qolganlar. Ulus boshliqlarining ham o'z davlat apparati, xazinasiga va qo'shini bo'lgan. Ularning markaziy hokimiyatga qaramligi xirojning ma'lum qismini markaziy hukumat xazinasiga jo'natib turish va buyruqqa binoan o'z qo'shinini olib podshohga yordamga yetib borishida o'z ifodasini topgan. Markaziy hukumatni asosan uch bosh davlat muassasi (devon): devoni oliy (oliy ijroiya organi), devoni mol (moliya ishlari boshqarmasi) va devoni tavochi (xarbiy ishlar boshqarmasi) idora qilgan. Din va shariat bilan bog'liq masalalar, shuningdek sud ishlari qozi va shayxulislom qo'lida bo'lgan. Amir Temur moliya ishlari boshqarmasiga alohida e'tibor bergan. Shuni alohida ta'kidlab o'tish lozimki, xalqaro amali-yotda moliya nazariyasi asoschilari, shu jumladan Adam Smit ham, qirollar va hukumatlar uchun bojxona bojlari va soliqlarni kiritish hamda ularni yig'ish, davlat budjetini shakllantirish, xunarmandchilik, manufakturaga, savdo va iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha o'zlarining asoslangan fikr-muloxazalarni bayon etishgan. Amir Temur esa mutloq hukmdor sifatida o'zining tuzuklarini yaratgan va ularni so'zsiz amalga oshirgan.

Sohibqiron Amir Temur mutloq hukmdor sifatida qo'riq va bo'z yerlarni o'zlashtirishlarini aynan soliqlar yordamida rag'batlantirgan. Bunday ishga qo'l urganlarga katta soliq imtiyozlari berilgan. Bu to'g'risida tuzuk-larda quyidagilarni o'qish mumkin: “Yana amr etdimki, kimki biron sahroni obod qilsa yoki koriz qursa, yo biron bog' ko'kartirsa, yoxud biron xarob bo'lib yotgan yerni obod qilsa, birinchi yilda undan hech narsa olmasinlar, ikkinchi yili raiyat o'z roziligi bilan berganini olsinlar, uchinchi yili (esa oliq-soliq) qonun – qoidasiga muvofiq xiroj yig'sinlar...Xarob bo'lib yotgan yerlar egasiz bo'lsa, xolisa (davlat ixtiyorida bo'lgan, barcha soliqlardan ozod etilgan yer – suv va mol – mulkni tasarruf etuvchi oliy idora) tarafidan obod qilinsin. Agar egasi bo'lsayu, (lekin) obod qilishga qurbi yetmasa, unga turli asboblardan va kerakli narsalar bersinlar, toki o'z yerini obod qilib olsin. Yana amr qildimki, xarob bo'lib yotgan yerlarda korizlar qursinlar, buzilgan ko'priklarni tuzatsinlar, ariqlar va daryolar ustiga (yangi) ko'priklar solsinlar, yo'l ustida har manzilgohda rabotlar bunyod etsinlar. Yo'llarga kuzatuvchi va soqchilar qo'ysinlar, har bir rabotga bir nechta odamni joylashtirsinlarki, yo'llarni kuzatish va saqlashishlari shularga tegishli bo'lsin. Yo'lovchilar mollarini g'aflat bosib, o'g'irlatib qo'ymasliklarining vazi-fasi ham o'shalarning zimmasida bo'lsin.”^[5] Bundan ko'rinadiki, soliqlardan beriladigan imtiyozlar bevosita davlatni (xazinani) iqtisodiy qudratiga bog'liq bo'lib, unda soliq imtiyozlari bilan budjet (xazina) daromadlarini

shakllantirishning o'zaro bog'liqligi aks ettirilgan. Eng muhimi, Amir Temur o'zining fuqarolariga ham ularni ish yuritishlariga ham juda katta e'tibor qaratgan. Buni quyidagi tuzuklarda o'qish mumkin. "Yana shunday amr qildimki, sarmoyasi qo'ldan ketib qolgan savdogarga o'z sarmoyasini qaytadan tiklab olishi uchun xazinadan yetarli miqdorda oltin berilsin. Dehqonlar va raiyatdan qaysi birining dehqonchilik qilishga qurbi yetmay qolgan bo'lsa, unga ekin – tikin uchun zarur urug', asbob (mehnat quroli) tayyorlab berilsin. Agar fuqarodan birining uy – imorati buzilib, tuzatishga qurbi yetmasa, kerakli uskunalar bilan ta'minlasin va yordam berilsin".^[5] E'tibor bering, sohibqiron Amir Temur tafakkurining mahsuli bo'lgan tuzuklarini yozganiga yetti asrdan oshdi, lekin ular o'zining ahamiyatini hozir ham yo'qotmagan. Albatta, biz ushbu fikrlar bilan moliya nazariyasi asoschilari va ularning tarafdorlari g'oyalarga "soya" tashlamoqchi emasmiz, faqatgina moliya nazariyalarini tadqiq etishda tarixiy adolatni tiklash tarafdorimiz.

O'zbekiston Respublikasida oxirgi yillar davomida olib borilayotgan iqtisodiy islohotlarning zaminida sohibqiron Amir Temur tuzuklarini anglash qiyin emas. Mamlakatimizda tadbirkorlikni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun soliq yukini izchillik bilan kamaytirish va qulay shart-sharoitlarni yaratishni ta'minlaydigan soliq tizimi shakllantirilgan. Shu bilan birga, soliq ma'muriyatchiligi sohasida, shu jumladan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni yig'ish, soliq solinadigan bazani kengaytirish va soliq to'lovchilarning huquqiy madaniyatini oshirishda muayyan muammolarning mavjudligi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi dasturlarini moliyalashtirishning barqaror manbalarini ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatib kelmoqda edi. Mazkur kamchiliklarni ijobiy hal etish uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18 iyuldagi "Soliq ma'muriyatchiligini tubdan takomillashtirish, soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning yig'iluvchanligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5116-sonli Farmonida soliq yukini kamaytirish va soliqqa tortish tizimini sod-dalashtirish siyosatini davom ettirish, soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va tegishli rag'batlantiruvchi choralarni kengaytirish ko'zda tutilgan. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 30-dekabrda qabul qilingan yangi taxrirdagi "O'zbekiston Respublikasining Soliq Kodeksi"ga muvofiq amaldagi soliq tizimiga ko'plab yangiliklar amaliyotga joriy etilmoqda. Jumladan, avval amal qilgan 13 ta soliqlar unifikatsiya qilinib, ularning turlari 13 tadan 9 taga kamaytirildi. Soliqlarni to'lash muddatini uzaytirish yoki bo'lib-bo'lib to'lashga ruxsat berish bo'yicha yengillashtirilgan mexanizmlar kiritildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev mamlakatimizdagi soliq siyosatiga o'zining diqqat-e'tiborini qaratib "2019-yildan boshlab joriy etilayotgan yangi soliq konsepsiyasining eng asosiy g'oyasi soliq yukini kamaytirish, sodda va barqaror soliq tizimini qo'llashni ko'zda tutadi. Shu orqali iqtisodiyotimiz raqobatbardoshligini oshirish, tadbirkor va investorlar uchun har tomonlama qulay muhit yaratishga erishish mumkin. Afsuski, yalpi ichki mahsulotda "yashirin" iqtisodiyotning ulushi katta bo'lib, bu mamlakat rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Soliq yukini kamaytirish, biznes yuritish uchun yanada qulay sharoitlar yaratish "yashirin" iqtisodiyotga barham berishning yagona yo'lidir. Shuning uchun bu borada ta'sirchan choralarni nazarda tutadigan alohida dastur ishlab chiqishimiz zarur"^[1] deb alohida ta'kidlagan.

O'zbekiston Respublikasida aholida tadbirkorlik ruhini uyg'otish, insonning ichki kuch-quvvati va salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish, yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha kompleks iqtisodiy va ijtimoiy siyosatni amalga oshirilib kelinmoqda. "Pandemiya oqibatlarini yumshatish va bartaraf etish uchun davlat tomonidan jami 82 trillion so'mlik kompleks chora-tadbirlar amalga oshirildi. Jumladan, Inqirozga qarshi jamg'arma tashkil etilib, koronavirusga qarshi kurashish, aholi va korxonalarni qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq tadbirlarga budjetdan 16 trillion so'mdan ortiq mablag' yo'naltirildi. Shuningdek, davlat korxonalariga va 500 mingdan ziyod tadbirkorlik subyekti hamda qariyb 8 million fuqaroga jami 66 trillion so'mlik soliq imtiyozlari, kredit muddatlarini uzaytirish va moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha amaliy yordamlar berildi."^[2]

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbuslari bilan mamlakatimizda ko'p bo'z va qo'riq yerlarda artizan quduqlar qazilib, u yerlarda dehqonchilik qilinmoqda. Juda ko'plab ishsiz aholiga, eng muhimi yoshlarga yerlar ajratilib, ularga kerakli ko'chatlar va urug'lar sotib olishlari uchun subsidiyalar ajratilmoqda. Mamlakatimizda aholini uy-joy bilan ta'minlashda ularga davlat tomonidan yordam ko'rsatilmoqda. Tadbirkorlarga juda katta soliq imtiyozlari berilmoqda. Mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar zaminida sohibqiron Amir Temur tuzuklarini anglash bu isbot talab etmaydigan haqiqatdir.

XULOSA

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev 2022-yilning 14-yanvarida "Vatan ximoyachilari kuni"da "Temurbeklar maktabi"ga qilgan tashrifida Amir Temur tuzuklarini chuqur anglash lozimligini alohida ta'kidladilar. 2022-yil 21-aprelida Qashqadaryo viloyatida faollar bilan uchrashuvda Prezident Sh.M. Mirziyoyev Amir Temur va To'xtamishxon jangiga to'xtaldi. To'xtamishxon ham jangni osonlikcha yutqazmaganligini, bunda Sohibqiron Amir Temur bobomizning yuksak harbiy taktika va strategiyasi, dovyurakligi ish berganligini ta'kidladi. Shuning uchun, birinchi navbatda o'zimizning bobolarimizning tarixini o'rganish kerakligini va afsuski ko'p yillar boshqalar tarixini hamda bizga aloqasi yo'q janglarni o'rganib kelganligimizga alohida urg'u berdilar.

Fikrimizcha, ushbu omil sohibqiron Amir Temur buyuk davlat arbobi sifatida soliqlar sohasida ham juda ulkan ishlarni amalga oshirganligi nazardan chetda qolmoqda deb hisoblashga asos borligining yorqin isboti hisoblanadi.

Yuqoridagilardan xulosa qilish mumkinki, buyuk Temur bobomizning soliq ilmidagi xizmatlari beqiyos. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, Amir Temur tuzuklarida qo'shinni moliyaviy ta'minlash, oddiy piyoda jangchi, otliq suvoriy, o'nboshi, yuzboshi, mingboshilarga beriladigan maoshlar ham aniq belgilab qo'yilgan. Amir Temur o'zining tuzuklarida davlatni boshqarishdagi korrupsiya va unga qarshi chora-tadbirlar to'g'risida ham aniq yo'nalishlarni belgilab qo'ygan. Fikrimcha, sohibqiron Amir Temurni buyuk davlat arbobi sifatida iqtisodiyot, shu jumladan moliya-soliq sohasidagi barcha tarixiy-ilmiy meroslarini juda chuqur o'rganish bo'yicha ilmiy loyiha tanlovini e'lon qilish va shu asosda sohibqiron bobomizning bu sohadagi ochilmagan qirralarini yoritish maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Foydaniqlanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi.-T: O'zbekiston. 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. Xalq so'zi. 2020-yil 30-dekabr № 276 (7778)
3. Мусский И.А. 100 великих диктаторов. – М.: Вече. 2000.
4. Bo'riboy Ahmedov. Temur o'g'itlari. -T.: O'qituvchi. 1992.
5. B. Abduhalimov va boshqalar. Temur tuzuklari – T: O'zbekiston 2011.
6. Bo'riboy Ahmedov. Tarixdan saboqlar. -T.: O'qituvchi. 1994.
7. T.S. Malikov, O.O. Olimjonov. Moliya: Darslik. -T.: Iqtisod-Moliya. 2019.
8. A.Vahobov. A. Jo'raev. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik. -T: Sarq. 2009.
9. Malikov T.S. Buyuk Temur bobomizning moliya ilmidagi xizmatlarini e'tirof etib. // Moliyachi. – 2019-yil aprel soni.- 7.0 b.
10. Malikov T.S. Sohibqiron bobomizning moliya ilmidagi xizmatlariga bir nazar.// Moliyachi. – 2019-yil 4-soni, 5-10-betlar (hammualliflikda).
11. Malikov T.S. Tarixchilar, temurshunoslar nega jim?. // "Adolat". Ijtimoiy-siyosiy gazeta. 2021-yil 9-aprel. 15(1332)-son, 2.0b.
12. Alimov I.I. Moliya nazariyalari. Monografiya. -T.: "Iqtisodiyot". 2022.
13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. Пер. с англ - М: ЭКСМО. 2007.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.